

Περί τής σφαγής τών Κρητών, το 961, από τον Νικηφόρο Φωκά

Εδώ και μερικά χρόνια, περιφέρεται στο Διαδίκτυο ένα κείμενο, με το οποίο υποστηρίζεται, ότι 270.000 Κρήτες σφαγιάσθηκαν το 961 από τον Αρμένιο αρχιστράτηγο -και μετέπειτα αυτοκράτορα- τού Βυζαντίου, Νικηφόρο Φωκά.

Στο κείμενο αναφέρεται ως βασικός λόγος που επέφερε αυτό το συμβάν, η καταστολή τής επαναστατικής προσπάθειας τών Ελλήνων για να αποτινάξουν τον βυζαντινό ζυγό.

Ακολουθεί ως έχει το πρωτότυπο κείμενο, που φαίνεται να πηγάζει, από την ιστοσελίδα τών δωδεκαθειστών ...

Η Γενοκτονία 270.000 Ελλήνων το 961 από τους βυζαντινούς κατακτητές

Καθ' όλη την διάρκεια της χιλιετούς βυζαντινής αυτοκρατορίας η Κρήτη ήταν το κόκκινο πανί για τους βυζαντινούς κατακτητές. Γι' αυτό την αιματοκύλησαν πολλές φορές.

Το 727 οι Κρητικοί όχι μόνον συμμετέχουν μαζί με όλους τους Έλληνες στην Μεγάλη Επανάσταση κατά των βυζαντινών, αλλά επιπλέον ετοιμάζουν πανστρατιά και επιτίθενται κατά της Κωνσταντινουπόλεως για να εκθρονίσουν(!!!) τον αυτοκράτορα Λέοντα Γ' τον Ίσαυρο.

Αρχηγό τους είχαν έναν Κρητικό ονόματι Κοσμά, ο οποίος ήταν μεγαλοπρεπής, ωραίος και γενναίος. Και παραλίγο να κατάφερναν να κυριαρχήσουν σε όλη την Μεσόγειο, όπως αναφέρει στην «Ιστορία των Σφακίων» ο ηγούμενος Γρηγόριος Παπαδοπετράκης.

Όμως οι λογαριασμοί βυζαντινών και Κρητικών παρέμεναν από αιώνες ανοικτοί και δεν έκλεισαν ποτέ. Ο Αλέξιος Κομνηνός, δια του υιού του Ισαακίου, το 1192, στέλνει απειλητική επιστολή προς το νησί της Κρήτης. Απειλούσε ότι αν δεν υποταχθούν στο βυζάντιο οι Κρητικοί, θα εξολοθρεύσει όλους τους άνδρες, τις γυναίκες και τα παιδιά, όπως έπραξαν στο παρελθόν, έγραφε η επιστολή, ο Βελισσάριος, ο Ιουστινιανός, ο Νικηφόρος Φωκάς και ο Βάρδας ο θαλασσινός.

Οι βυζαντινοί είχαν υποστεί αναρίθμητες ήττες από τους Κρητικούς, που ήταν πολύ γενναίοι μαχητές και θεοσεβείς. Οι Κρητικοί ουδέποτε πρόδωσαν τους Πατρώους Θεούς και τα Πάτρια ειωθότα. Το παράδειγμά τους έδινε θάρρος στους άλλους Έλληνες να διατηρήσουν τον Ελληνισμό τους και την Πατρώα Ελληνική Θρησκεία. Γι' αυτό ήθελαν να τους αφανίσουν οι βυζαντινοί κατακτητές.

Οι μνήμες από την τελευταία ήττα, ήταν ακόμη νωπές. Το 949 ο βυζαντινός αυτοκράτωρ Κωνσταντίνος Ζ' υπέστη πανωλεθρία από τους γενναίους Κρητικούς καθώς όλο το βυζαντινό στράτευμα που έστειλε για να κατακτήσει το ηρωικό Νησί κατεσφάγη, όπως μας πληροφορεί ο Λέων Διάκονος.

Τα Κρητικά πλοία περήφανα έπλεαν στην Μεσόγειο αψηφώντας τον βυζαντινό στόλο. Και όποτε είχαν ευκαιρία έκαναν τολμηρές επιδρομές και κατέστρεφαν ολοσχερώς τον βυζαντινό στόλο. Ο Λέων Διάκονος γράφει για την «των Κρητών δυναστείαν, τραχηλιώσαν και κατά Ρωμαίων φονικόν πνέουσαν». Δηλαδή έσπερναν τον θάνατο στους βυζαντινούς οι σκληροτράχηλοι Κρητικοί, γράφει ο Λέων Διάκονος στην Ιστορία του.

Οι Κρητικοί ήταν ακατάβλητοι κυρίως για δύο λόγους, γράφει ο Συνεχιστής του Θεοφάνους: Πρώτον διότι είχαν διατηρήσει αλώβητο το Ελληνικό Ιερατείο τους, το οποίο προίστατο στους Απελευθερωτικούς Αγώνες, και δεύτερον διότι ήταν φοβεροί έμποροι, κάτι που τους προσπόριζε τα αναγκαία χρήματα για τους πολέμους κατά των βυζαντινών.

Το μίσος των βυζαντινών κατά των Ελλήνων της Κρήτης αποτυπώνεται ανάγλυφα από τον παρακοιμώμενο Ιωσήφ Βρίγγα ο οποίος προσπαθεί να διεγείρει το βυζαντινό συμβούλιο κατά των Κρητικών. Ο Συνεχιστής του Θεοφάνους καταγράφει τα λόγια του Ιωσήφ: «Είναι τόσα τα δεινά που υπέστησαν οι Ρωμαίοι από τους αρνητές του Χριστού, σφαγές και καταστροφές εκκλησιών και αρπαγές περιουσιών και αιχμαλωσίες. Πρέπει να αγωνισθούμε υπέρ των Χριστιανών και να μην δειλιάσουμε από την απόσταση της θαλάσσης ούτε από τις φήμες».

Πράγματι οι γενναίοι Κρητικοί απελευθέρωναν τα παράλια της Ιωνίας από τους βυζαντινούς κατακτητές και κατέστρεφαν χριστιανικές εκκλησίες και έπιαναν χριστιανούς αιχμαλώτους για να τους ανταλλάξουν με Έλληνες.

Το 960 ο βυζαντινός αυτοκράτωρ Ρωμανός Β' και ο παρακοιμώμενος Ιωσήφ Βρίγγας ανέθεσαν στον Αρμένιο στρατηγό Νικηφόρο Φωκά τον αφανισμό της Κρήτης και των Κρητικών. Ο τεράστιος βυζαντινός στόλος ξεκίνησε από την Κωνσταντινούπολη στις 5 Ιουλίου 960. Αποτελείτο από 3300 πλοία που μετέφεραν στρατό και εφόδια. Οι βυζαντινοί είχαν στρατολογήσει βάρβαρα στίφη Σλαύων, Αρμενίων και Ρώσων, για να κατασφάξουν τους Έλληνες της Κρήτης.

Ο M. Canard, στο *Byzance et les Arabes* μας πληροφορεί ότι οι Έλληνες διέθεταν μόλις 240 πλοία και ζήτησαν από τους Άραβες πολεμοφόδια και στρατό. Εκείνο τον καιρό οι Άραβες με επικεφαλής τον Χαμβδά πολεμούσαν στο μέτωπο της Μικράς Ασίας τους βυζαντινούς κατακτητές, και έτσι δεν μπόρεσαν να τους στείλουν παρά μικρές ποσότητες πολεμοφοδίων, αλλά καθόλου στρατό. Έτσι οι γενναίοι Κρητικοί μαχητές αντιμετώπισαν μόνοι τους τον τεράστιο βυζαντινό στόλο που μετέφερε 500.000 βυζαντινούς κατακτητές στο ηρωικό Νησί.

Οι Έλληνες γρήγορα έμαθαν τα νέα και άρχισαν να οχυρώνονται. Η ιστορία έχει καταγράψει ως επικεφαλή της ηρωικής αντιστάσεως την Κρητικοπούλα Ιέρεια της Αρτέμιδος Κλεαγέτη.

Ο Πρίσκος στην χρονογραφία του μας πληροφορεί ότι ήταν μόλις 25 ετών το 960, και αμέσως άρχισε να εμπυχώνει τους Κρητικούς περιδιαβαίνουσα όλα τα οχυρά. Η Κλεαγέτη ήταν πολύ μορφωμένη και γόνος Ιερατικής οικογενείας. Η μητέρα της λεγόταν Ζηνόκλεια, ήταν Ιέρεια της Ήρας, και είχε πάρει μέρος στην μάχη της Κρήτης κατά των βυζαντινών το 949. Με το τόξο της είχε σκοτώσει 50 βυζαντινούς κατακτητές. Η Ζηνόκλεια τελούσε τα Ελληνικά Μυστήρια και είχε διδάξει από μικρή την θυγατέρα της Κλεαγέτη το πώς να πολεμά τους βυζαντινούς κατακτητές.

Ο Λέων Διάκονος στην Ιστορία του αναφέρει την Κλεαγέτη με υβριστικούς όρους. Την αποκαλεί «γύναιον εταιρικών», «αναιδής», και ότι τάχα έκανε μαγγανείες. Όμως της αναγνωρίζει, αν και με υβριστικό τόνο, ότι ήταν μάντισσα και ότι ήταν ατρόμητη, καθώς πλησίαζε μόνη της μέχρι τα φυλάκια των βυζαντινών και τους προκαλούσε σε πόλεμο.

Οι Κρητικοί Ιερείς και Ιέρειες μόλις αντίκρισαν του πρώτους βυζαντινούς στρατιώτες έκαναν καθαρμό σε όλο το Νησί για να φύγει το χριστιανικό μίσημα.

Ο Νικηφόρος Φωκάς αμέσως μετά την απόβαση αρχίζει γενική επίθεση. Σφάζει αρκετούς Κρητικούς τις πρώτες ημέρες. Νοιώθοντας ότι η νίκη του θα είναι εύκολη εξ αιτίας του τεραστίου όγκου του στρατεύματός του, δίνει 10.000 βυζαντινούς στρατιώτες στον στρατηγό Νικηφόρο Παστιλά και τον διατάσσει να εισβάλει στην ενδοχώρα του Νησιού και να κατασκοπεύσει τους Κρητικούς.

Η ατρόμητη Ιέρεια Κλεαγέτη απαντά με ανταρτοπόλεμο. Βάζει τις Κρητικοπούλες να δίνουν κρασί στους βυζαντινούς στρατιώτες, να τους μεθούν

και να αποσπούν πληροφορίες. Αφού τους διέλυσαν την πειθαρχία η Κλεαγέτη διέταξε τους 400 Κρητικούς που είχε υπό τις διαταγές της να λάβουν θέσεις μάχης στα βουνά.

Μόλις οι Κρητικοί είδαν τους βυζαντινούς αποδιοργανωμένους ξεκίνησαν επίθεση με επικεφαλής την ηρωική Ιέρεια της Αρτέμιδος. Οι βυζαντινοί αντιστάθηκαν με σθένος. Η Κλεαγέτη σημάδεψε με το τόξο της τον βυζαντινό στρατηγό Νικηφόρο Παστιλά, κτύπησε το άλογό του και τον ανάγκασε να ξεκαβαλικέψει. Αμέσως χύμηξε πάνω του με το τσεκούρι της και τον σκότωσε.

Οι βυζαντινοί σε αυτή την δεύτερη φάση του αγώνος τράπηκαν σε φυγή αλλά οι Κρητικοί τους πήραν στο κυνήγι. Ελάχιστοι από τους στρατιώτες του Νικηφόρου Παστιλά κατόρθωσαν να επιστρέψουν ζωντανοί στο στρατόπεδο του Νικηφόρου Φωκά.

Ο Φωκάς, ωσάν να κτυπήθηκε από κεραυνό, μόλις άκουσε τα νέα άρχισε να ετοιμάζει ενέδρες. Άρχισε να πολιορκεί τον Χάνδακα (Ηράκλειο).

Ο Πρίσκος, έχει καταγράψει το πώς απευθύνθηκε στους στρατιώτες του λέγων ότι «Δεν νομίζω να αγνοεί κανείς σας την επιθετικότητα και το θράσος των απογόνων της Αριάδνης, τις τόσες διαρπαγές και τα φονικά που έχουν διαπράξει κατά των Ρωμαίων. Δεν ανέχεται η εκκλησία του Χριστού να λυμαίνονται το χριστεπώνυμο πλήθος οι ειδωλολάτρες.

Μην εξοκείλετε στην απειθαρχία και την καλοπέραση διότι θα πάθετε ότι και οι στρατιώτες του Νικηφόρου Παστιλά. Ας μην σπαταλάμε τον καιρό μας με οκνηρία και μέθη, αλλά παραμένοντας Ρωμαίοι ας επιδείξουμε στον πόλεμο κατά των ειδωλολατρών το γενναίο μας φρόνημα».

Μετά πήρε τον στρατό του και άρχισε επίθεση καθώς είχε πληροφορίες ότι 40.000 Κρητικοί ετοιμάζονταν να του επιτεθούν αιφνιδιαστικά και να τον εκδιώξουν από το Νησί. Ο Νικηφόρος Φωκάς περίμενε να νυκτώσει και επιτέθηκε το βράδυ στους Κρητικούς, οι οποίοι δεν άκουσαν την Κλεαγέτη και έκαναν το λάθος να κατασκηνώσουν σε πεδιάδα.

Εκεί ο Νικηφόρος Φωκάς τους έπιασε στον ύπνο, απροετοίμαστους, και τους έσφαξε όλους. Ο Νικηφόρος Φωκάς, για να αποδείξει το πόσο βάρβαρος ήταν και το πόσο μισούσε τους Έλληνες, διέταξε τους στρατιώτες του να κόψουν τα κεφάλια των Ελλήνων και να τα μαζέψουν σε σακκιά.

Ύστερα διέταξε να τα καρφώσουν σε κοντάρια και να τα τοποθετήσουν μπροστά στο κάστρο του Χάνδακος. Μετά, όπως διασώζει ο Λέων Διάκονος, ο Φωκάς διέταξε όσα κεφάλια Κρητικών περίσσεψαν να τα εκσφενδονίζουν με τις βαλλίστρες μέσα στα τείχη του κάστρου...

Οι Κρητικοί μόλις ανεγνώρισαν τους ομοφύλους των, ξέσπασαν σε οίμωγες. Ακούστηκαν κλάματα. Τρόμος κατέλαβε το στρατόπεδο των Κρητικών. Ακούστηκαν κραυγές και θρήνοι ωσαν η πόλη να είχε ήδη κατακτηθεί. Μολονότι δεν είχαν καμμία διάθεση για ειρήνη με τους βυζαντινούς, τώρα είχαν χάσει το θάρρος τους. Εκείνη την δύσκολη στιγμή εμφανίστηκε στα τείχη η νεαρή Ιέρεια Κλεαγέτη. Το πρόσωπό της έλαμπε από ζωντάνια όταν ενθάρρυνε τους Κρητικούς.

Ο Πρίσκος διέσωσε τα λόγια της: «Γενναίοι άνδρες και γυναίκες, αιώνες τώρα πολεμούμε τους Ρωμαίους. Οι Θεοί δεν μας εγκατέλειψαν, πάντα στέκονται στο πλευρό μας. Μόλις κατατροπώσαμε τους Ρωμαίους του Παστιλά. Τώρα θα λιποψυχήσουμε μπροστά σ' έναν ασεβή Ρωμαίο; Εμπρός! Τραβήξτε τα σπαθιά. Ακονίσατε τους πελέκεις. Τεντώσατε τα βέλη. Θάνατος στους Ρωμαίους κατακτητές. Βοήθησέ μας Τοξόκλυτη Θεά. Ίσιωσε τα θανατηφόρα βέλη μας να βρουν τον στόχο τους».

Η νεαρή Ιέρεια αμέσως διατάζει επίθεση. Εμπυχωμένοι από την ατρόμητη Ιέρειά τους που όρμησε πρώτη, 35.000 Κρητικοί, μαζί και γυναικόπαιδα, εφορμούν εναντίον των βυζαντινών κατακτητών. Ο Νικηφόρος Φωκάς ταραάζεται από την ξαφνική αντεπίθεση. Αλλά πριν προλάβει να συνέλθει καταμετρά 90.000 χιλιάδες νεκρούς, οι περισσότεροι από τα επίλεκτα βυζαντινά σώματα των Αρμενίων.

Ο Νικηφόρος Φωκάς αναγκάζεται να σαλπίσει υποχώρηση. Έβλεπε πιά ότι ήταν πολύ δύσκολο να κατατροπώσει τους Κρητικούς και μάλιστα με τέτοια οχυρά. Αποφάσισε, γράφει ο Λέων Διάκονος, να πολιορκήσει τον Χάνδακα(Ηράκλειο). Αποφάσισε να λιμοκτονήσει τους Κρητικούς μέχρις ότου κατασκευάσει νέες πολιορκητικές μηχανές. Έτσι τελείωσε ο χειμώνας του 960-961.

Κατά την διάρκεια του χειμώνας δεν έπαυσαν τελείως οι εχθροπραξίες. Ομάδες καταδρομών των Κρητικών κτυπούσαν συνεχώς τους βυζαντινούς κατακτητές. Οι απώλειες των Κρητικών έφτασαν τις 30.000 νεκρούς και των βυζαντινών τις 110.000 νεκρούς, αναφέρει ο M. Canard στο *Byzance et les Arabes*.

Στο τέλος Φεβρουαρίου του 961, ο Νικηφόρος Φωκάς άρχισε πάλι τον πόλεμο με νέο στρατό και εφόδια που παρέλαβε από την Κωνσταντινούπολη. Αντιθέτως η θέση των Κρητικών γινόταν όλο και πιο δύσκολη καθώς τα τρόφιμα λιγόστευαν και ο ναυτικός αποκλεισμός του Νησιού δεν επέτρεπε τον ανεφοδιασμό.

Οι στρατιωτικοί αρχηγοί των Κρητικών, Ναύκλος και Ανεμάς, έκαναν συμβούλιο και αποφάσισαν να περιμένουν, μέσα στην πόλη, βοήθεια από τους Άραβες. Όμως η Κλεαγέτη τους είπε να συνεχίσουν τον ανταρτοπόλεμο στα βουνά και να μην πολεμήσουν μέσα στην πόλη διότι το κάστρο ίσως να μην αντέξει την πολιορκία. Τελικά υπερίσχυσε η γνώμη του Ανεμά, η οποία δυστυχώς απεδείχθη μοιραία.

Οι βυζαντινοί κατακτητές άρχισαν την πολιορκία σκάβοντας κάτω από την τάφρο και άρχισαν να ξεκολλούν πέτρες από το τείχος. Πρόσθεσαν ξύλα στα υποστηρίγματα και τους έβαλαν φωτιά. Σε λίγο η φωτιά απανθράκωσε τα υποστηρίγματα και δύο επάλξεις του κεντρικού τείχους κατέρρευσαν. Αμέσως όρμησαν στην πόλη τα βυζαντινά στίφη και άρχισαν γενική σφαγή χωρίς να κάνουν διάκριση αμάχου και μαχομένου πληθυσμού. Τα γυναικόπαιδα έτρεχαν να κρυφτούν στα σοκάκια αλλά οι βυζαντινοί τους εξολόθρευαν ανηλεώς. Για τρεις ολόκληρες ημέρες δεν έκαναν τίποτε άλλο από το να σφάζουν άμαχο πληθυσμό.

Η κατάκτηση της Κρήτης ολοκληρώθηκε στις 7 Μαρτίου 961. Οι πηγές κατέγραψαν 200.000 νεκρούς Κρητικούς, μαζί με τα γυναικόπαιδα, που γενοκτόνησαν οι βυζαντινοί υπάνθρωποι. Μαζί με τους ήδη νεκρούς Κρητικούς στα πεδία των μαχών, το Ολοκαύτωμα της Κρήτης αριθμεί 270.000 νεκρούς, σφαγιασθέντες από τα βυζαντινά στίφη του Νικηφόρου Φωκά.

Ο Νικηφόρος Φωκάς, χωρίς κανένα ίχνος θεοσέβειας, ανδρείας και πολιτισμού, ζήτησε να βρουν το πτώμα της Ιέρειας Κλεαγέτης. Μόλις οι βυζαντινοί το βρήκαν, ο βάρβαρος Αρμένιος στρατηγός διέταξε να της κόψουν το κεφάλι και να το καρφώσουν σε ένα κοντάρι. Αφού το έφτυσε, το περιέφερε πάνω στο άλογό του ως τρόπαιο...

Ο Νικηφόρος Φωκάς για να ολοκληρώσει την καταστροφή της Κρήτης διατάσσει την φυλετική αλλοίωση του Κρητικού λαού. Εγκαθιστά στο ηρωικό Νησί βαρβάρους Σλαύους, Ρώσους και Αρμένιους. Επιπλέον διατάσσει τους μοναχούς των χριστιανών να εκχριστιανίσουν βιαίως τον Κρητικό λαό. Ο Νίκων ο «Μετανοείτε» αποβιβάζεται στην Κρήτη με προστασία βυζαντινής φρουράς και αρχίζει νέες σφαγές.

Παρά την τρομακτική γενοκτονία, οι Κρητικοί ανένηψαν και συνέχισαν τον Ιερό Αγώνα για Ελευθερία, κάτι που αποδεικνύεται με την απειλητική επιστολή που

έστειλε ο Αλέξιος Κομνηνός το 1192, όπως αναφέραμε και στην αρχή του άρθρου μας.

Η Γενοκτονία 270.000 Κρητικών από τους βυζαντινούς κατακτητές το 961 έχει χαραχθεί βαθιά στην μνήμη όλων των Ελλήνων παρά τις προσπάθειες των νεοβυζαντινών κατακτητών να την διαγράψουν.

Ξεπερνώντας κάθε όριο θράσους, ο «πατριάρχης» των χριστιανών Βαρθολομαίος, πριν από δύο χρόνια, έστησε τον ...ανδριάντα(!) του Νικηφόρου Φωκά στην Κρήτη(!!!).

Όπως δείχνουν τα γεγονότα υπάρχουν ακόμη ανοικτοί λογαριασμοί μεταξύ Ελλήνων και βυζαντινών...

Πηγές:

Λέων Διάκονος, *Ιστορία*.

M. Canard, *Byzance et les Arabes*.

Πρίσκοι, *Κρητικά*, στην συλλογή *Jus Graeco-Romanum*.

Γρηγορίου Παπαδοπετράκη, *Ιστορία των Σφακίων*, Αθήνα 1971

Ισίδωρος Ηλιάκης

Παρ' ότι οι διώξεις τών Ελλήνων και τών ελληνιζόντων κατά την περίοδο τής Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, δεν είναι αμφισβητήσιμες (τουναντίον μάλιστα...), εν τούτοις, το άνωθεν κείμενο φαίνεται να βρίθει ανακριβειών -αν όχι, σκόπιμων παραχαράξεων- με διάσπαρτους κάποιους κόκκους αληθείας. Με λίγα λόγια, φαντάζει κάπως υπερβολικό (ελληνιστί: «too much»), σε σημείο που να αναγκάζεται κάποιος να κάνει τον δικηγόρο τών Ρωμιών ιουδαιοχριστιανών λατρών τού θεοκρατικού Βυζαντίου, που κατέστρεψε τον Ελληνισμό και το ελληνικό πνεύμα.

Ακόμα κι αν παραβλέψει κάποιος, πως οι -επίσης- κατακτητές τής Κρήτης, Άραβες, παρουσιάζονται στο κείμενο, λίγο ή πολύ, όχι σαν εξουσιαστές, αλλά σαν φίλοι και σύμμαχοι τών εντόπιων κατοίκων τού νησιού (τούς οποίους φρόντισαν να εξισλαμίσουν βέβαια...), θα οδηγηθεί σε μερικά λογικά αδιέξοδα...

Για ποιες απελευθερωτικές επαναστάσεις μιλάμε, όταν μέχρι τον 10ο αιώνα, είχε επιτευχθεί σχεδόν ο πλήρης εκχριστιανισμός τής επικράτειας τής Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (Βυζάντιο); Και για ποιούς Έλληνες; Ο περιβόητος Αρμένιος εκχριστιανιστής, Νίκων ο Μετανοείτε (κι όχι μόνο αυτός), συνέχιζε το «θεάρεστο» έργο του, κλείνοντας και τις τελευταίες εστίες «ειδωλολατρών» που απέμειναν στον νότιο ελλαδικό χώρο (και όχι φυσικά με τον σταυρό στο χέρι...). Δεν υπάρχουν Έλληνες πλέον. Υπάρχουν χριστιανοί...

Επαναστάσεις έγιναν, αλλά όχι για τον λόγο που περιγράφει το κείμενο. Είναι η εποχή τής εικονομαχίας, και οι όποιες εξεγέρσεις αναφέρονται εδώ, είχαν ως σημείο εκκίνησης το θέμα αυτό.

Αρχικά γίνεται επίκληση τής «Ιστορίας τών Σφακίων», τού ηγούμενου Γρηγόριου Παπαδοπετράκη:

Το 727 οι Κρητικοί όχι μόνον συμμετέχουν μαζί με όλους τους Έλληνες στην Μεγάλη Επανάσταση κατά των βυζαντινών, αλλά επιπλέον ετοιμάζουν πανστρατιά και επιτίθενται κατά της Κωνσταντινουπόλεως για να εκθρονίσουν(!!!) τον αυτοκράτορα Λέοντα Γ' τον Ίσαυρο. Αρχηγό τους είχαν έναν Κρητικό ονόματι Κοσμά, ο οποίος ήταν μεγαλοπρεπής, ωραίος και γενναίος. Και παραλίγο να κατάφερναν να κυριαρχήσουν σε όλη την Μεσόγειο, όπως αναφέρει στην «Ιστορία των Σφακίων» ο ηγούμενος Γρηγόριος Παπαδοπετράκης.

Τί αναφέρει όμως ο Παπαδοπετράκης;

Προϊόντος του χρόνου οι μεν κρατούντες απώλεσαν διαφθαρέντες το γόητρον αυτών εν Κρήτη, οι δε κάτοικοι εξαναστάντες ένεκεν της κακοδιοικήσεως και των πολλών φόρων, απειράθθησαν την ριζικήν των καθεστώτων ανατροπήν. Εκίνησαν όθεν πανστρατιά το 727 κατά της Κωνσταντινουπόλεως, όπως εκθρονίσωσι τον αυτοκράτορα Λέοντα και αναγορεύσωσι τοιούτον έναν αγύρτην, ονομαζόμενον Κοσμάν, αλλά νικηθέντες και πολλάς τιμωρίας και σφαγάς υποστάντες υπετάγησαν αύθις ελεεινώς. Ο Κοσμάς ούτος ην Κρης,

ύφους μεγαλοπρεπούς, ωραιότατος και γενναίος, δι' ου ενόμισαν ίσως οι Κρήτες ότι ηδύναντο αποκτήσαι και αύθις την πάλαι κυριαρχίαν των επί της Μεσογείου!

(«Ιστορία των Σφακίων, ήτοι μέρος της Κρητικής Ιστορίας», α' έκδοση 1888).

Αν και ο Παπαδοπετράκης, δεν αναφέρει ότι ο λόγος τής «πανστρατιάς» ήταν η απαγόρευση τής λατρείας τών εικόνων, που επέβαλε ο αυτοκράτορας Λέοντας Γ', εν τούτοις είναι αρκετά σαφές, ότι δεν μιλάμε για απελευθέρωση, αλλά για αλλαγή καθεστώτος, «ένεκεν της κακοδιοικήσεως και των πολλών φόρων». Αξίζει δε ίσως να σημειωθεί, πως ο Παπαδοπετράκης, δεν αναφέρει τον Κοσμά, μόνο ως «μεγαλοπρεπή, ωραίο και γενναίο», αλλά πρωτίστως ως «αγύρτη»· έναν χαρακτηρισμό που αποσιωπά ο συντάκτης τού κειμένου. Ο Κοσμάς, παρακινούνταν και είχε την υποστήριξη τού πάπα Γρηγόριου Β', ο οποίος με αφορμή μια έκρηξη τού ηφαιστείου τής Σαντορίνης, κατόρθωσε να πείσει πολύ κόσμο, ήταν αυτή ήταν ένδειξη θυμού τού Θεού, για την ασέβεια προς τις εικόνες. Επιπλέον, με ότι μπορεί να σημαίνει αυτό, ο Παπαδοπετράκης είναι φανερό ότι θεωρεί τον αυτοκρατορικό θρόνο ελληνικό και τον Ιουστινιανό... Έλληνα: «...απαρατηρήτως να περιέλθη και αυτός ο αυτοκρατορικός θρόνος εις Έλληνας το 529 επί Ιουστινιανού...» (σελ. 80-81).

Μάλιστα, κάποιες άλλες επιδρομές, που πραγματοποιήθηκαν σε διάφορα σημεία τής βυζαντινής επικράτειας, δεν ήταν και τόσο...επαναστατικές. Όπως η περίπτωση τού Λέοντα τού Τριπολίτη, εξισλαμισμένου χριστιανού τής Κρήτης, ο οποίος επέδραμε στην Μακεδονία το 904 κι αφού μετά από καταστροφές και σφαγές αιχμαλώτισε πάνω από 20.000 κατοίκους της, τούς οποίους στην συνέχεια, μέσω τού Χάνδακα (Ηράκλειο), τούς διοχέτευσε στα σκλαβοπάζαρα τής Κύπρου και τής Συρίας. Παρόμοιες τέτοιες...επαναστατικές πράξεις (δηλαδή πειρατικές επιδρομές), δεν ήταν άγνωστο φαινόμενο τότε. Όπως αυτή που αναφέρει ο συντάκτης στο κείμενό του...

*Τα Κρητικά πλοία περήφανα έπλεαν στην Μεσόγειο αψηφώντας τον βυζαντινό στόλο. Και όποτε είχαν ευκαιρία έκαναν τολμηρές επιδρομές και κατέστρεφαν ολοσχερώς τον βυζαντινό στόλο. Ο Λέων Διάκονος γράφει για την «**των Κρητών δυναστείαν, τραχηλιώσαν και κατά Ρωμαίων φονικόν πνέουσαν**». Δηλαδή έσπερναν τον θάνατο στους βυζαντινούς οι σκληροτράχηλοι Κρητικοί, γράφει ο Λέων Διάκονος στην Ιστορία του.*

Εδώ, ο συντάκτης τού κειμένου, έχει αφαιρέσει -σκοπίμως προφανώς- μία λέξη, η οποία αλλάζει εν πολλοίς την σημασία του. Διότι το πρωτότυπο κείμενο, γράφει για την «των **Αραβιτών** Κρητών δυναστείαν» (Λέων Διάκονος, Ιστορία, 1,2, εκδ. Βόννης, 1828). Αναφέρεται δηλαδή, σε επιδρομές που έκαναν οι Άραβες τής Κρήτης.

Ο συντάκτης τού κειμένου, συνεχίζει παρακάτω, αναφέροντας μια ιέρεια τής θεάς τού Δωδεκάθεου, Αρτέμιδος, ονόματι Κλεαγέτη, η οποία υποτίθεται ότι εμπύχωνε τούς Κρήτες μαχητές ενάντια στους Βυζαντινούς. Η παραπομπή οδηγεί και πάλι στον Λεόντιο. Μόνο που ο Λεόντιος δεν γράφει περί καμμίας Κλεαγέτης και πολύ περισσότερο καμμίας ιέρειας (που φαίνεται να είναι επινόηση τού συγγραφέα)...

*Εν ώ δε ο στρατηγός την ίλην κατά μέτωπον εκρατύνετο, και εις πλαίσιον τας δυνάμεις συνέταπτε, **γύναιον εταιρικών, ακκιζόμενον τε και θρυπτόμενον, ιταμόν επιεικώς τυγχάνον και αναιδές, των προμαχεώνων προκύπτον, γοητείας εποιείτο τινας και επωδάς.** Λέγεται γαρ κατόχους είναι Κρήτας μαντείαις και βωμολοχίαις και πλάνες, προς των Μανιχαίων και του Μωάμεθ παρειληφότας ανέκαθεν. **Ου ταύτη δε μόνον το ιταμόν εκείνο γύναιον το αναιδές και ακόλαστον επεδείκνετο. Αλλά και, τον χιτωνίσκον παρά το μέτρον ανασεσυσυρκός και απογυμνούν τα μέρη του σώματος, ες τον στρατηγόν επέσκωπτεν επαρώμενον.** Και δη τις των ευστόχων τοξοτών, την νευράν εντεινάμενος, βάλλει το ακόλαστον γύναιον, και χαμαιρριφές των πύργων κατήνεγκε, διαρραγέν αυτίκα, και το ψυχίδιον αποφύσησαν, και τίσιν της ύβρεως τον οικτρόν επισπασάμενον όλεθρον.*

Με λίγα λόγια, αναφέρεται σε κάποια ανώνυμη πόρνη που προκαλούσε, έβριζε και κορόιδευε τούς στρατιώτες τού βυζαντινού στρατού, από τα τείχη τών πολιορκημένων.

Οι αναφορές σε 270.000 σφαγιασθέντες Κρήτες, είναι άγνωστο από που προκύπτουν και επικαλείται αυτόν τον αριθμό ο συντάκτης, καθώς δεν αναφέρει επακριβώς τις πηγές του στο συγκεκριμένο ζήτημα (φαίνεται να υπάρχει αναφορά περί 200.000 νεκρών στην εγκυκλοπαίδεια «Ήλιος», την οποία πάντως ο συντάκτης δεν συμπεριλαμβάνει στις πηγές του). Βεβαίως, κατά την ανακατάληψη τής Κρήτης από τούς Άραβες (γιατί εναντίον αυτών εκστράτευσε ο βυζαντινός στρατός), πιθανότατα θα πραγματοποιήθηκαν και σφαγές από τον στρατό τού Νικηφόρου Φωκά (πρωτίστως φυσικά επί τών αντιπάλων Αράβων),

αλλά προφανώς όχι σε τέτοια έκταση, γιατί τότε θα μιλούσαμε για πλήρη αφανισμό τού πληθυσμού τού νησιού, που είναι μάλλον αμφίβολο ότι έφτανε αυτόν τον αριθμό. Είναι άγνωστο επίσης, αν στον αριθμό αυτόν συμπεριλαμβάνονται οι Άραβες κατακτητές και οι εξισλαμισμένοι κάτοικοι τού νησιού. Σύμφωνα με τον Λεόντιο πάντως, οι νεκροί Άραβες στρατιώτες ανέρχονταν περί τούς 40.000.

Ας υπογραμμιστεί εδώ και ο όρος «απελευθέρωση τής Κρήτης», που αναφέρουν οι Νεορωμιόι ιουδαιοχριστιανοί, που έφτασαν στο σημείο να στήσουν και άγαλμα τού Φωκά στο κέντρο τού Ηρακλείου (έμπροσθεν Πάρκου Γεωργιάδη, κοντά στην Πλατεία Ελευθερίας). Φυσικά και δεν πρόκειται για απελευθέρωση, αλλά για ανακατάληψη ενός φοροδοτικού πόρου τής βυζαντινής επικράτειας που απώλεσε για κάποιο διάστημα. Κι αυτό διαφαίνεται έντονα μέσα από τις ελάχιστες αλήθειες που αναφέρει το κυρίως κείμενο, με παραπομπή στην επιστολή τού αυτοκράτορα Αλέξιου Κομνηνού, το 1182, όπου όντως απειλεί τούς κατοίκους τής Κρήτης ότι θα πάθουν ότι έπαθαν και στο παρελθόν (δηλαδή φωτιά και τσεκούρι), αν εξακολουθούν να είναι ασυνεπείς προς τις υποχρεώσεις προς την κεντρική διοίκηση:

Αλέξιος ο Κομνηνός και πορφυρογέννητος, βασιλεύς Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης [...]

Διά της εξουσίας ταύτης γράφομεν προς εσάς τους κατοίκους της Κρήτης, όπου ωσάν άφρονες και λωλοί όπου ιδία σας θελήσει γίνεσθε, καθώς και οι παρέμπροσθέν σας, όπου εκατοίκουν εις αυτο το νησί πιστοί και άπιστοι εγείνατε απειθείς της ημών βασιλείας και αφανισθήκατε από τον κραταιόν στρατηγόν Βελισσάριον, από τον πρώην ημών αγιώτατον Βασιλέα μέγαν Ιουστινιανόν, και πάλιν από τον κραταιόν Φωκάν, και μετέπειτα από τον ανδρειωμένον και δυνατόν εις τους πολέμους Βάρδαν τον θαλασσινόν, και τούτο όλον εγένετο δια την παράβασιν και αποστασίαν, καθώς και εσείς τώρα κάνετε και γίνεσθε απειθείς της ημών βασιλείας, κυριεύοντες το νησί της Κρήτης όπου δεν δίδετε βασιλικά δοσίματα και τους κριτές και επιτρόπους της ημών βασιλείας δεν δέχεσθε, αλλά με πολλήν εντροπήν και καταφρόνησιν εις ημάς τους αποστέλλετε.

Δια τούτο με βουλήν Συνοδικήν των Παναγιωτάτων Πατριαρχών και ετέρων

Αρχιερέων και με γνώμην ολωνών των Αρχόντων της βασιλικής Βουλής δια τον τέλειον και ακατάκρατον σας αφανισμόν, ολωνών όπου κατοικείτε εις το νησί της Κρήτης, γυναικών και παιδίων και πραγμάτων σας, πέμπομεν ένα μέρος μικρόν απο τας δυνάμεις του βασιλέως ημών. Ήγουν κάτεργα ρ' (100). Και ξεχωριστά το κάτεργον το βασιλικόν όπου με αυτό στέλνω δια βασιλέα και επίτροπον μας τον μυριοπόθητον και φιλτάτον μου υιόν Ισαάκιον, ομού με τους παρόντας ιβ' (12) γενεών Άρχοντας της ημών βασιλείας και Βουλής, με τέλος αποφασιστικόν δια την εξολόθρευσιν και αφανισμόν σας, ανδρών, γυναικών και παιδίων, και οπού ακόμη ούτε σεις, ούτε οι πρώτοι σας, ούτε οίδετε την ούτε ηκούσατέ την και όλους θέλουν μαζώξη δια να παιδευθήτε με τυρρανισμούς και σκληρούς θανάτους και κατά κράτους χαλασμόν, ωσάν ατοί σας είσθε αιτία δια την άμετρόν σας εξωφρένειαν. Ταύτα όλα σας γράφω και ευθέως όπου εγγίξωσι τα κάτεργα θέλετε υπάγη να προσκυνήσητε και να υποταχθήτε, θέλετε έχει παραμικράν συμπάθειαν, ειδέ και κάμετε αλλέως, θέλετε αφανισθή κατά κράτος με απόφασιν της παρούσης Βουλής όπου είνε αμετασάλευτος...

Από την άνωθεν επιστολή, στοιχειοθετείται και μια ακόμη από τις μισές αλήθειες τού κειμένου: Τον διαμοιρασμό τού νησιού σε 12 φέουδα που θα διοικούνταν από 12 άρχοντες τής αυτοκρατορικής αυλής. Φυσικά και η μετακίνηση χριστιανικού πληθυσμού (διαφόρων εθνικοτήτων) για να τονώσουν το εξασθετισμένο χριστιανικό στοιχείο τού νησιού, άμεση συνέπεια τού εξισλαμισμού μεγάλου αριθμού Κρητών από τούς Άραβες, δεν στερείται βάσης. Το αποδεικνύουν άλλωστε και διάφορα τοπωνύμια που εξακολουθούν να υπάρχουν στο νησί όπως τα «Αρμενιανά» στην επαρχία Αμαρίου (Ρέθυμνο), ή τα «Ρωσοχώρια» στην επαρχία Πεδιάδος (Ηράκλειο). Ο κύριος λόγος όμως διαμοιρασμού τού νησιού σε φέουδα, ήταν προφανής: Διοικητικός και στρατιωτικός, έτσι ώστε να αποφεύγονται περιπτώσεις απειθαρχίας προς το κεντρικό κράτος. Για την ιστορία, ας αναφερθεί πώς αυτά τα ονόματα τών αρχόντων διασώζονται μέχρι και σήμερα στην Κρήτη (Βαρούχας, Βλαστός, Σκορδίλης, Κομνηνός, Καλλέργης, Γαβαλάς κ.ά.).

Πηγές

phorum.gr | esoterica.gr | thegreekz.com | el.wikipedia.org